

نقش اندیشه ورزي در تکوين تمدن اسلامي

نقش اندیشه ورزي در تکوين تمدن اسلامي

سيد محمود کمال آرا

چکیده:

اهمیت رقص قلم برای پدید آمدن این مقاله زمانی در من کلید خورد که یافتم تقویت فرهنگ تفکر و اندیشه ورزي در جامعه اسلامي میتواند از وجود یک انقلاب یا یک دگرگوني اجتماعي هم رنگین تر باشد. شعار عملياتي این مقاله " هر مسلمان یک کرسی اندیشه ورزي بمنظور تکوين تمدن اسلامي است."

بهره وري اندیشههاي لایههاي پایین دست اجتماع تا سطوح بالاتر و سیاست گذاری بر اساس خرد جمعي و تصمیم سازی هیئتهای اندیشه ورزي، زمینه ی بمب تغییر در هر کشوري است که حاکمان و رهبران سياسي به تناسب حکومت داري خود بعضا آن را با چاشني هايي نابود ساخته و یا به سلیقه ی خود مدیریت و فرماندهی میکنند.

در دول شرقی همچون میانمار و کره شمالی مشاهده میکنیم که بیان نقطه نظرات و اندیشههای مذهبی و سیاسی چه هزینه هایی را برای مردمان آن سرزمین فراهم آورده است. نظامهای دیکتاتوری و فرد محور که حیات خود را در القای تفکرات و باورهای سناریوهای از پیش طراحی شده توسط لابیهای کارگردان میبینند، هیچ گاه مردم را به تفکر و اندیشه دعوت نمی نمایند.

دعوت به اندیشه ورزی در جمهوری اسلامی ایران توسط رهبر معظم انقلاب بیانگر نیاز کشور و در راستای آن جهان اسلام، به اندیشیدن و تفکر است. دیدگاه عمیق ایشان به اندیشه ورزی، لزوم پیدایش آن از راس تا لایه ها و توسعه اندیشه ورزی در بین آحاد جامعه از اهمیت ویژه ای این مهم پرده بر میدارد.

در این مجموعه ای گردآوری شده که حاصل تحقیق و پژوهش چندین ساله در برخی محیطهای انفرادی، اجتماعی و نیز نهادهای پژوهشی و مطالعاتی میباشد، سعی شده تا ضمن معرفی الگو و ابعاد اندیشه ورزی در جهان اسلام، شیوه نامه ای چگونگی جمع آوری ایده ها و بهره کشی مناسب از مدلهای ذهنی اندیشه ورزان مسلمان را معرفی نماید. امید است این مقاله بتواند دریچه ای تازه ای را در تکوین تمدن اسلامی و جوامعی که استعداد تغییر بنیادین را دارند ایجاد نماید.

انشاء

واژگان کلیدی :

• اندیشه ورزی، جهان، اسلام، تمدن، تفکر، کرسی

مقدمه :

فقدان مولفه ای تفکر و آگاهی سبب شده است تا بشر بدون پیشینه ای مستند، علمی و منطقی مسائل پیرامونی خود را بپذیرد. تقویت باورهای موروثی و تیز کردن شمشیر مخالفت بی پندار، محرکی برای عقب گرد جوامع و مقاومت در برابر پیشرفت میباشد. شیوع انحرافات راهبردی در هنجارهای اجتماعی و نشر اطلاعات خاکستری، عموم را در " دام حباب اطلاعات جمعی [1] " انداخته و محصور کرده است. این

دام تقویت باورهای غلط در اکثریت جامعه و بالاخص در گروه تاثیر پذیر را دو چندان نموده است. این باورها خواه مذهبی و خواه سیاسی هم که باشند اما میلی به بررسی آن در بین فرد فرد جامعه یافت نمی شود. علت این بی میلی عدم تقویت و آگاهی مردم نسبت به تفکر و اندیشه ورزی است.

حاکمان و رهبران سیاسی نقش بسزایی در فراهم آوری اندیشه ورزی در بین جامعه را دارند. از این رو آگاه نبودن افراد جامعه نسبت به حقوق اجتماعی ایشان و ننگناندن مردم در تصمیم سازیهای اجتماعی و سیاسی از مهمترین دغدغههای حاکمان بمنظور ضمانت سیطره ی حکومتی خود میباشد.

بهره وری اندیشه های لایه های پایین دست اجتماع تا سطوح بالاتر و سیاست گذاری بر اساس خرد جمعی و تصمیم سازی هیئتهای اندیشه ورزی، زمینه ی بمب تغییر در هر کشوری است که حاکمان و رهبران سیاسی به تناسب حکومت داری خود بعضا آن را با چاشنی هایی نابود ساخته و یا به سلیقه ی خود مدیریت و فرماندهی میکنند.

تزریق چاشنی تعصب توأم با توهم و خفیان هم بعضا جبهه ی مقاومت در برابر اندیشه و بیان دیدگاه ها را در مردم تقویت نموده و بر اندیشه های نو و جرقه های تشکیکی در ذهن، حکم خاموشی صادر مینماید.

در دول شرقی همچون میانمار و کره شمالی مشاهده میکنیم که بیان نقطه نظرات و اندیشه های مذهبی و سیاسی چه هزینه هایی را برای مردمان آن سرزمین فراهم آورده است. نظامهای دیکتاتوری و فرد محور که حیات خود را در القای تفکرات و باورهای سناریوهای از پیش طراحی شده توسط لایه های کارگردان میبینند، هیچ گاه مردم را به تفکر و اندیشه دعوت نمی نمایند.

دعوت به اندیشه ورزی در جمهوری اسلامی ایران توسط رهبر معظم انقلاب [2] بیانگر نیاز کشور و در راستای آن جهان اسلام، به اندیشیدن و تفکر است. دیدگاه عمیق ایشان به اندیشه ورزی، لزوم پیدایش آن از راس تا لایه ها و توسعه اندیشه ورزی در بین آحاد جامعه، از اهمیت ویژه ی این مهم پرده بر میدارد.

در این مقاله به لزوم تشکیل کرسیهای اندیشه ورزی بمنظور تکوین تمدن اسلامی و بررسی نقش مراکز اندیشه ورزی در تصمیمات جهانی، نگاهی بر اندیشه ورزی در جهان اسلام، عوامل رکود اندیشه ورزی در جهان اسلام، اهمیت و ضرورت کرسیهای اندیشه ورزی در جهان اسلام، بی حوصلگی اندیشه ورزی در جهان اسلام، امنیت اندیشمند در جامعه اسلامی و در نهایت معرفی الگوی اندیشه ورزی بمنظور تکوین تمدن نوین

اسلام تحت عنوان " مجمع اندیشه ورزي جهان اسلام " ميپردازيم. در اين خصوص سئوالي مطرح ميشود كه چه عامل يا عوامل با عث ركود فكري و تكوين اندیشه ورزي شده و مانع از برخورد خلاق و روزآمد با مفهوم و مباحث اين حوزه در كليه موضوعات جهان اسلام گرديده است؟ سپس فرضيه هايي در اين خصوص مطرح ميگردد كه نقش اندیشه ورزي را در توسعه جوامع اسلامي مورد بررسي قرار ميدهد.

بنابراين ابتدا نا به سناريوهاي از پيش طراحي شده و لابيهاي كارگردان در جهان و فاصله جهان اسلام با اندیشه ورزي در ساير ملل پرداخته و بعد از بيان آسيب ها و نظريات به معرفي الگو خواهيم پرداخت.

نقش مراکز اندیشه ورزي در تصميمات جهاني

ما در رسا نيهاي مختلف در خصوص لابيهاي پشت پرده ي جهان مطالبي را شنیده ایم. لابي هايي كه در تصميمات كلان كشورها نقش مهمي دارند و با برنامه ريزي توانسته اند چندين سال بعد دولت خود را مديريت كنند. از صفحه ي شطرنجي كه از سال ها پيش اتفاقات مهم كشور آمريكا را رصد و فرماندهي مي نمود تا حوادث اخير خاورميانه و تنشهاي سرزمينهاي اشغالي، همه و همه از وجود لابيهاي پنهان يا همان اتاقهاي فكر (مراکز اندیشه ورزي) پرده بر مي دارند. اتاقهاي فكر در تصميمات جهاني نقش بسزايي دارند. اين كانونهاي تفكر كه متشكل از قدرت، پول و زنجيره ي سياست مداران كشورهاي مهم و افراد تاثير گذار هر كشور مي باشند، طراح سناريوي بازگيري دولت ها مي باشند. (اميري مهدي، 1384)

پيچيدگي اتاقهاي فكر و نحوه ي معرفي ايشان به دنيا و اشاره ي جزيي در رسا نيهاي مختلف، بخش ديگري از سياستهاي لابيهاي تصميم ساز در جهان مي باشند. بر طبق گزارش جهاني انديشكده ها توسط دانشگاه پنسيلوانيا [3] در سال 2015، مجموع كل انديشكده هاي جهان در اين سال 6846 بوده است كه در مقايسه با سال 2012 با رقم 6603 و سال 2010 با رقم 6480 افزايش قابل توجهي را نشان مي دهد. بيشترين تعداد انديشكده ها مربوط به قاره آمريكا با 1931 عدد و قاره اروپا با 1770 عدد است. آمار دانشگاه پنسيلوانيا، 2015)

نكته ي قابل توجه آن كه رشد انديشكده هاي اروپايي در مقايسه با انديشكده هاي آمريكايي بسيار كند بوده و ارزش اين مؤسسات به درستي درك نشده است و آن ها به عنوان مراکز نخبه گراني، تاثير قابل توجهي بر تصميم گيران حكومتي ندارند. اين در حالي است كه فرانسه در مقايسه با آلمان و ساير كشورهاي اروپايي از بودجه ي بسيار اندكي درزمينه ي تجهيز انديشكده ها برخوردار است. (نوشين

نگاهی بر اندیشه ورزی در جهان اسلام

بزرگترین آسیب در جهان اسلام که فقدان آن شدیداً احساس می‌شود مرکز اندیشه ورزی [4] (اتاق فکر) راهبردی و مدیریتی در تمامی سطوح و بویژه در لایه‌های اجتماعی است. مراکز و کانون اندیشه ورزی که شامل موضوع، نرم افزار، سخت افزار، فکر افزار، اپراتور، کارشناس، زمان و مکان است که باید بر اساس شیوه نامه استاندارد برگزار شود. هر کشور، سازمان، سامانه و بطور کل هر اجتماعی هر چقدر هم که کوچک باشد برای اداره شدن نیازمند مدیریت است که البته این مدیریت باید توسط یک فرد مدیر و مدیر اعمال شود و آنان می‌دانند که باید از خرد جمعی برای تصمیم سازی بهره برداری کنند تا اشتباه و آسیب را به حداقل برسانند.

از این بین باید اشاره کرد در جهان اسلام هم مراکز اندیشه ورز و مطالعاتی در حال فعالیت است. لکن ممکن است چندین مرکز مطالعاتی و موسسه تحقیقاتی بر سر یک موضوع یا موضوعات مشابه فعالیت کنند، در فرهنگ مطالعاتی این مساله نه تنها پدیده‌ای مذموم نیست و دوباره کاری و موازی کاری خوانده نمی‌شود بلکه تضمینی است برای ارتقای کیفیت تحقیق و کمکی است برای ایجاد توافق، ائتلاف و بهتر از آن حصول اجماع میان صاحب نظران آن مساله خاص. مراکز مطالعاتی جهانی علاوه بر کارکردهایی همچون آینده پژوهی و مدیریت هدایتی، مانع جدی دست کاری دستاوردها برای رسیدن به اهدافی خاص هستند.

وقتی یک یافته از سوی چند مرکز و موسسه تحقیقاتی که اصولاً تباری میان آنان محال است اعلام می‌شود و مورد تاکید قرار می‌گیرد (راستی آزمایی شده است)، انکار و نادیده گرفتن آن غیرممکن و یا بسیار مشکل می‌شود. مراکز مطالعاتی با متمرکز کردن صاحب نظران و متخصصان هر رشته و مشارکت آنان در کشف پدیده‌های جدید، در آن مساله خاص اجماع سازی می‌کنند و مقاومت‌های احتمالی در برابر تغییرات ناشی از یافته‌های جدید را مدیریت می‌کنند.

عوامل رکود اندیشه ورزی در جهان اسلام

مدهاست که در محافل سياسي کشورهاي جهان اسلام از اتاق فکر سخن گفته مي‌شود و افرادي با آن مخالفت کرده و آن را معادل منبع توطئه دیده و گروهی دیگر از این پدیده دفاع کرده و آن را برای نظام اجرائي مفید تلقی مي‌کنند.

اما چه عامل يا عواملی باعث رکود فکري و تکوين اندیشه ورزي شده و مانع از برخورد خلاق و روزآمد با مفهوم و مباحث این حوزه در کلیه موضوعات جهان اسلام گردیده است؟ باید تاکید کرد که منظور از این سؤال صرفاً مباحث فقه و فرهنگ نیست. چرا که عملکرد نسبي در این زمینه توسط دستگاههاي ذي ربط در کشورها در حال انجام است.

توسعه و پیشرفت هر جامعه اي منوط به داشتن برنامه و نقشه اي مدون برای مشخص کردن روش حرکت از وضع موجود تا رسیدن به وضع مطلوب است. هر تصميمي نیز در بنیان خود از یک روش فکري بهره مي‌جوید و بر اساس این چهارچوب تفکر، تصميمهاي مقتضي اتخاذ مي‌گردد. بشر به مدد برخورداری از قوه تعقل و ادراک حسي و شهودي خود خالق شیوههاي مختلفی از تفکر گردیده که هر یک از آنها رافع برخی از نیازهاي تصميم ساز جوامع بشري بوده اند. (انصار امینی، 1396)

اهمیت و ضرورت کرسیهای اندیشه ورزي در جهان اسلام

نظر به فرمایشات ولي امر مسلمین جهان " امام خامنه اي " در خصوص اندیشه ورزي و لزوم توسعه پایدار و دانیای محور جهان اسلام، باید بیش از گذشته بر توسعه و استفاده از توانمندیهای فکري و پژوهشی متمرکز شویم. قطعاً شالوده جنبش نرم افزاري [5] مطالعات و تحقیقات گسترده، بطور ویژه کاربردی است.

دردنیای امروز، فرآیند سیاستگذاری و تصميم گيري در سطوح مختلف به سازماندهی ویژه اي نیاز دارد. تحولات سریع جهانی و ابعاد روزافزون توسعه از عواملی هستند که ضرورت تدوین سریع سیاست ها و الگوهاي تصميم گيري را به ویژه در کشورهای در حال توسعه جوامع مسلمان مشخص میکنند، امری که بدون استفاده وسیع از ایدههاي نو و مستندسازی و جمع بندي تجارب و نظرات خبرگان و افراد خلاق میسر نیست. از آنجا که مدیران دول قادر به درک و تجزیه و تحلیل همه مسائل، موقعیت ها و فرصت ها نیستند و نیاز به افراد خبره و صاحب ایده در زمینههاي مختلف حس مي‌شود، مراکز اندیشه ورزي (اتاقهاي فکر) مي‌توانند با گردآوری این افراد زبده و خلق افکار و ایدههاي نو این جای خالی را پر کنند. این

مراکز می‌توانند با پیوند قدرت و دانش ضعف سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌های موجود را پوشانده و علاوه بر گشودن گره‌های مشکلات جوامع، دغدغه فکر‌سازی و فکر‌پژوهشی را نیز در این عصر پویا و پیچیده حاصل کنند. عبارتی دیگر مراکز اندیشه‌ورزی، نوعی سازمان ویژه برای تفکر و پژوهش در زمینه سیاست‌سازی و تصمیم‌سازی است که بر اصل جمع‌اندیشی یا ایده‌پردازی جمعی بر محور اعطای یک کرسی اندیشه‌ورزی به هر مسلمان اندیشه‌ورز استوار است.

کانون‌های تفکر با انجام مطالعات بین‌رشته‌ای و با بکارگیری کارشناسان متعدد، خوراک فکری لازم را در حوزه‌های مختلف برای مدیران و سیاستگذاران جامعه تامین می‌کنند.

فکر کردن در اصطلاح فکر، نوعی پیشداوری و گردن نهادن به عقلانیت پایه است و کانون اندیشه‌ورزی، انقلابی برای فکر‌سازی است که این انقلاب نشانه‌ای برای باشگاه فکر‌سازی می‌باشد که هم در سطح فراگیر معنا دارد هم در زندگی روزمره مایه می‌گسترانند. بنابراین مراکز اندیشه‌ورزی در جهان اسلام، مغزی برای اندیشیدن، ذهنی برای پرواز کردن و فکری برای گشودن است. تئوری کانون اندیشه‌ورزی برای مسلمانانی است که دغدغه تفکر دارند و درصدد راهی برای ورود به اندیشه و خردمندی پیدا کنند.

بی‌حوصلگی اندیشه‌ورزی در جهان اسلام

به نظر می‌رسد هرچقدر که به دوران جدید بیشتر نزدیک می‌شویم، میل به مطالعه و غور[6] در اندیشه‌ها و کتاب‌ها در جوامع کمتر می‌شود البته در این حین اندیشه‌ورزانی نیز داریم که کتاب‌هایی را خوانده‌اند و نوشته‌اند اما گستره جایگاه‌شان بیش از چندکشور همسایه نرسیده است. جهان تغییر کرده است و حقیقت این است که ذائقه مردم نیز که مخاطبان اندیشه‌هستند، تغییراتی داشته است؛ مثلاً یکی از این تغییرات، علاقه‌مندی مردم و نخبگان به جملات کوتاه است. جملات و سطرهای کوتاهی که اگر به سلیقه جامعه جور دربیاید، در يك لحظه تمام کشور را دربر می‌گیرد.

اندیشه‌ورزی در جهان اسلام در دهه‌های اخیر بیش از آنکه دغدغه حل مساله‌ای را داشته باشد، گرفتار بالابردن شخصیت فردی بوده است. چاپ کتاب‌های پی‌درپی و مقالاتی که در روزنامه‌ها و مجلات نشر می‌شوند، ضامن این ادعاست. گویی اندیشمندان و روشنفکران پیش از تامل، می‌نویسند و بیش از درک مسائل و مشکلاتی که جامعه را در بر گرفته است و سبب ایستایی شده است، به فکر چگونگی مطرح کردن خود

بوده اند. بنابراین بی‌حوصلگی در پژوهش، یکی دیگر از معضلات در اندیشه ورزی جهان اسلام بوده است. کونترگراس[7]، نویسنده رمان «طبل چوبی» و برنده جایزه نوبل ادبی در مصاحبه ای گفته بود که «اینترنت هنوز جای ورق زدن کتاب ها را در زندگیم نگرفته است».

امنیت اندیشمند در جامعه اسلامی

زنجیره ی استحکام راهبرد در یک جامعه ی اسلامی، استقرار امنیت بر پایه ی اندیشه است.

اندیشه ای که در آن تمامی اضلاع جامعه دیده شود. شهروندان، دولت و نهادهای اجتماعی سه ضلع مورد توجه امنیت در جامعه اسلامی می‌باشند. زمانی یک جامعه ی اسلامی می‌تواند از استحکام امنیت راهبردی خود سخن بگوید که اندیشه ای متمرکز بر این سه ضلع در اجرائیات دیکته شود.

نادیده گرفتن ارکان مملکت در مناسبات تصمیم سازی و تصمیم گیری، میزان تهدیدات داخلی و به تبع آن دخالت‌های خارجی را افزایش می‌دهد. نزاع و درگیری‌های سال‌های اخیر در جوامع مسلمان مصداق بارز این عنوان می‌باشد. (عبدالله خانی، 1381)

بازخورد نامطلوب منشور حقوق شهروندی در یک جامعه نشانه ی از هم گسیختگی زنجیره ی راهبردی است.

معرفی الگوی اندیشه ورزی بمنظور تکوین تمدن نوین اسلامی

" مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام "

در نگاهی گذرا می‌توان دریافت جنبش‌های معاصر در جهان اسلام نظیر؛ انقلاب 57 ایران گرفته تا بهار کشورهای عربی، یکایک از منشا دینی و یا اسطوره ی تاریخی و انقلابی تبدیل به قدرت شده و در بین مردم دست به دست شده اند، لیکن هدف اولیه و نفس دمیده شده در آن جنبش بعد از چند سال یا دیده نمی‌شود و یا با یک تغییر ملموس در پیچ و خم قدرتهای گذشته و فعلی از نهاد خود رنگ می‌بازد. در عمل

چنین دگرگونیهای سیاسی و انقلابی که بر اساس خط سیر و خروجی اندیشه و افکار عقلا نوشته نشده باشند دچار سستی در ساختار و حتی خلا در مرکزیت شده و با حذف آن چهره و یا روش دینی از اذهان مردم، محکوم به شکست می‌باشند.

میزان بهره وری و تاثیر پذیری حکومت ها و دول قدرتمند جهان از اتاقهای فکر و اندیشگاه ها، گویای اهمیت و نقش بی بدیل آن در هدایت عالی ترین مقام مملکت تا افراد پایین دست می‌باشد. از این رو روند کمال کشورهای شاخص در دنیا از مدیریت داخلی تا مدیریت منطقه ای و بین المللی ریشه در تاسیس، هدایت، حمایت و فرمانبری از اتاقهای فکر و مجامع اندیشه ورز دارد. ایمان واقعی این کشورها به میزان بهره وری اتاقهای فکر باعث شده است ریسکهای جهانی در حوزه های؛ سیاسی، اقتصادی، اطلاعاتی، اجتماعی، فرهنگی و نظامی و نظیر آن همه و همه از درون این مراکز نشأت گرفته و در مسیر اجرایی دولت ها و مجموعههای تابعه قرار گیرند.

کشورهای جهان اسلام و در حال پیشرفت به دلیل درگیری در روزمرگی اقتصادی و سیاسی هیچ گاه نگاهی ژرف بر مراکز اندیشه ورزی (اتاقهای فکر) و ترسیم آینده ای روشن و هدفمند از درون آن نداشته و ندارند و همیشه خود را از بالا دست و تفکر ماوراء ایشان بر ایدههای نو می‌هراسانند. فقر اتاقهای فکر در کشورهای اسلامی و عدم تبادل اطلاعات و ایدههای نو بمنظور نگارش آینده، صدمه ای جبران ناپذیر در مسیر پیشرفت آنان گذاشته است چرا که راههای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، اطلاعاتی و نظامی ساخته شده پس از مدتی دچار فقدان حیات فرماندهی فکری و ستادی و بی برنامهگی شده و تبدیل به بیابانی بی آب و علف می‌گردند.

ایجاد نقطه کانونی فراگیر در جهان اسلام با ویژگیهای مشترک و با هدایت ائتلافی شخصیت هایی که دارای جاهتی مقبول و مورد مشروعیت در قلمرو جهانی و بویژه سرزمینهای اسلامی باشند می‌تواند زنجیره وار، راهبرد افکار و سیاستهای امروز تا ده ها سال بعد را بر اساس مسیر پیشرفت جهان ترسیم و به بدنه ی دستگاههای حکومتی و دولتی تزریق نماید. بر این اساس و بی شک بنیان گذاری مرکزی همگون با شاخصهای پوششی و سایه، در گام نخست می‌تواند جرقه ی بزرگی را در راستای رسیدن به مقاصد کلان در ذهن حاکمان و سیاستون ایجاد نموده و در گام بعدی جای خود را بعنوان عنصر جدایی ناپذیر در جوار حکومتهای اسلامی تثبیت نماید.

تفکر در جهان اسلام با نگاه جهان بینی و بر پایه ی غایت حکومت عدل جهانی نیازمند نگرش کانونی بر محور جمع اندیشی و خرد عقلاي هر سرزمین است. توضیح این که عقلاي هر سرزمین صرفا سیاستون،

روحانیون و نظامیون آن نقطه نخواهد بود و صاحب نظران و فرهیختگان در تمامی سطوح (هر مسلمان) هر یک صاحب کرسی و حق تزریق تفکر و ایده خود را خواهند داشت.

طرح مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام با عنایت به تأکیدات ولی امر مسلمین جهان " امام خامنه ای " در خصوص تشکیل هیئتهای اندیشه ورز در تمامی سطوح و با چشم انداز ایجاد مراکز اتاق فکر در سایر ملل و تشکیل ساختاری منسجم بمنظور " آگاهسازی در جهت توانایی تفکر آحاد جهان اسلام، ایجاد بستر مناسب بمنظور تجمیع و گردهمایی مشاهیر بدون منصب و صاحب نظران سایر ملل، طرح موضوع، هدایت افکار عقلا، جمع آوری ایده ها و افکار، آنالیز و دسته بندی افکار و تزریق در سطوح دولت ها و حکومت ها " از طریق تخصیص یک کرسی به هر شخص صاحب تفکر در ذیل مرکزیت هر کشور و پس از آن در لوای مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام تهیه، تنظیم و تدوین شده است.

امید است با گرد آوری گروهی همفکر و با هدایت و فرماندهی شخصی مومن و مردمی بتوانیم گامی موثر در جهت شناساندن جایگاه مردم برای مردم داشته باشیم.

چشم انداز :

• لابی در سایه و اتحادی منسجم با بهره گیری از صاحب نظران کشورهای عضو جهت تصمیم سازی و نیز هدایت و حمایت در تصمیم گیری دولت ها و حکومت ها

• ایجاد سیستم و چرخه ای منظم بمنظور آگاهسازی آحاد جهان اسلام در جهت توانایی تفکر و تزریق آن در سطوح جامعه، ایجاد بستر مناسب بمنظور تجمیع و گردهمایی مشاهیر بدون منصب و صاحب نظران سایر ملل، طرح موضوع، هدایت افکار عقلا، جمع آوری و ثبت ایده ها و افکار، تحلیل و دسته بندی افکار و تزریق آن در سطوح دولت ها و حکومت ها

• مالکیت افکار عمومی سایر ملل در قبال سیاستهای اسلام و سوق آن به حکومت عدل جهانی

اهداف :

• سازماندهی هدفمند جنبش ها و پویشهای مردمی مسلمان که در جهت اصلاح ساختار جوامع خود در صدد مبارزات اجتماعی و مدنی هستند

- ارائه خط فکري و توليد پا يگاههاي اطلاعاتي براي اقشار تاثير گذار جامعه بمنظور حضور هدفمند در عرصه ي تصميم گيري و تصميم سازي
- آينده پژوهي و بررسي تهديدات و فرصتهاي داخلي، منطقه اي و بين المللي کشورهاي عضو و ارائه راهکارهاي مطالعاتي و سياست سازيهاي عمليا تي
- بررسي نقاط ضعف و معضلات جوامع به انضمام الگوهاي پيشرفت آنان بمنظور اقدامات مطالعاتي و ارائه ي راهکارهاي هدفمند جهت رفع نواقص و تقويت روزنهيهاي پيشرفت
- کوتاه نمودن حد فاصل خواستههاي اجتماعي تا تصميم گيريهاي دولتي و لوايح قانون گذاري
- بررسي چگونگي ذکر صريح مباني اسلامي در اجراييات دستگاههاي کشورهاي عضو و نشر آن
- تلاش در جهت بهبود روابط خارجي کشورهاي عضو با بهره مندي از انديشکده ها و اتاقهاي فکر سياست خارجي و روابط بين الملل
- تلاش در جهت صلح جهاني با بهره مندي از منويات حاکمان و بزرگان ديني، تقريبن مذاهب و اشتراکات ديني، قومي و نژادي
- پژوهش درباره مفاهيم نظري اقتصادي، اجتماعي، سياسي، امنيتي و نظامي
- پيش بيني، تحليل و پيش دستي در ارائه ي گمانه زني ها به سياسيون
- بررسي و ارائه ي راهکار واحد جهان اسلام جهت مبارزه با تروريسم و خشونت
- بهره مندي از فرصت بيداري اسلامي، بهار عربي و تحولات خاورميانه (غرب آسيا) در بازنگري روابط با غرب
- بررسي نيازمندي ها و چشم اندازهاي جوامع هدف در مجمع و مراکز متبوع آن بمنظور ارائه راهکارهاي اجرايي

مراحل اجرایی مقدماتی :

- ثبت مجمع در J.I.A ایران بعنوان بنیان گذار، رئیس و اداره کننده و تاسیس دبیر خانه دائمی مجمع در تهران
- تنظیم اساسنامه و منشور رسالت مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام
- تنظیم ساختار و تشکیلات ستاد مجمع به انضمام چینه ترکیب مراکز، کمیسیون ها، هیئت ها و در نهایت کرسی ها در کشورهای عضو
- برگزاری اجلاس مجمع عمومی و تعیین اعضای مجمع، معاونین، روسای اندیشکده ها و روسای مراکز
- راه اندازی پورتال رسمی مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام و تولید محتوا، بیان چشم انداز، اهداف و خدمات مجمع به چهار زبان بین المللی فارسی، انگلیسی، روسی و عربی
- تهیه ساز و کار ایجاد بانک ثبت ایده و افکار (بانک اندیشه اسلامی)
- ایجاد بستر مناسب بمنظور تبادل آنلاین و مستقیم افکار و اندیشه ها در هر نقطه از جهان اسلام و ثبت آن در بانک افکار مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام (بانک اندیشه اسلامی)
- ایجاد بستر مناسب بمنظور برگزاری نشستهای اندیشه ورزی بصورت ویدئو کنفرانس
- ایجاد رسانه ای هدفمند با عنوان مرکز رسانه ی مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام
- نشان و عضویت بی مشاییر و صاحب نظران کشورهای هدف جهت تشکیل و ساماندهی مرکز اتاق فکر کشور خود در ذیل ساختار مجمع

• فراخوان بزرگ عضویت در مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام با بهره گیری از ابزارآلات

تبلیغاتی

• برگزاری نخستین کنگره ی مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام با حضور کشورهای عضو و قرائت

اعلامیه جهانی، بیانیه و منشور و رسالت مجمع و اعلام آغاز رسمی گفتمان این مجمع به جهانیان

• برگزاری نشست بین المللی سالیانه با حضور تمامی کشورهای عضو مجمع اندیشه ورزی جهان

اسلام

ساختار و وظایف :

(1) هیئت موسس:

تعریف : هیئت موسس مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام متشکل از رئیس مجمع، دبیر کل مجمع، رئیس هیئت مدیره موسسه ی بنیان گذار و مدیر عامل آن موسسه (منظور بنیان گذار) می باشد.

وظایف : تصویب تشکیلات، سیاست گذاری برنامه و بودجه ی مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام به عهده ی دبیرخانه ی هیئت موسس است.

(2) شورای توسعه اندیشه ورزی مجمع :

تعریف : این شورا زیر نظر موسسه بنیان گذار و نیز هیئت موسس مجمع بوده و اعضای این شورا متشکل از نمایندگان هیئت موسس و موسسه بنیان گذار است.

وظایف : این شورا اقدام به بروز رسانی شیوه نامه ها، نظام نامه ها، بررسی و تامین سخت افزار، نرم افزار، آموزش و پیش نیازهای مادی و معنوی مورد نیاز جهت برگزاری نشستهای اندیشه ورزی خواهد نمود. تصمیمات کلان و سیاست گذاری مجمع تحت هدایت و نظارت این شورا به مرحله ی اجرا خواهد رسید.

تعريف : بر اساس نیازمندی جلسات و سطح تصمیم گیری و اندیشه ورزی، این شورا نمایندگان را پس از تایید هیئت موسس و شوراي توسعه اندیشه ورزی در جلسات اعزام می نماید.

وظایف : نظارت بر حسن اجرای دستورات و مصوبات مجمع نمایندگان از شوراي نظارت در مراکز، کمیسیون ها، هیئتهای اندیشه ورز و حتی کرسی ها حضور داشته و کاستیهای موجود جهت تحلیل، بررسی و اصلاح به مجمع اطلاع رسانی می گردد.

(4) مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام :

تعريف : این مجمع به ریاست ایران و متشکل از رئیس، دبیر کل مجمع، معاونین (اجرایی، امور بین الملل، سیاسی و امنیتی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی، سازماندهی و منابع انسانی، ادیان و فرق) روسای اندیشکده ها، رئیس مرکز رسانه مجمع، نماینده شوراي نظارت، نماینده شوراي توسعه اندیشه ورزی، نماینده هیئت موسس، کارشناس و اپراتور و نماینده نهاد مرتبط با موضوع جلسه (اندیشکده یا مرکز) هر هفت روز یکبار تشکیل می گردد.

وظایف : مجمع اقدام به بررسی خروجی جلسات مراکز اندیشه ورزی نموده و ملزومات چگونگی اجرایی شدن اندیشههای مورد تایید را مصوب می نماید. همچنین بنا به اقتضای عملیات و فعالیت ها، مسیر اندیشه و تفکر سلسله مراتب مجمع و مبادی ذي ربط مورد بحث و گفتگو قرار گرفته و جهت اجرا مصوبات را به مراکز، کمیسیون ها، هیئت ها و کرسیهای اندیشه ورزی ابلاغ می نمایند.

(5) دبیر کل مجمع :

تعريف : دبیر کل مجمع بر اساس نظر و تایید هیئت موسس بعنوان عضو اصلی در کلیه جلسات مجمع شرکت نموده و وظیفه ی تشکیل و هدایت دبیرخانه ی مجمع به عهده ی دبیر کل می باشد.

وظایف : دبیرکل مجمع اقدام به راه اندازی و هدایت دبیرخانه ی مجمع نموده و تمامی خروجی نشستهای اندیشه ورزی در سطوح اندیشکده ها، مراکز، کمیسیون ها، هیئت ها و کرسی ها را تحت لوای سیستم سامانه ی ثبت ایده توسط دبیر کل تجمیع شده که پس از تدوین به ریاست مجمع تقدیم می گردد. انتخاب

کارشناس و اپراتور جلسات به عهده ی دبیر کل مجمع می باشد.

(6) اندیشکده :

تعریف : بمنظور پژوهش و انجام مطالعات هدفمند بر موضوعات کلان جوامع سایر ملل، اندیشکده هایی زیر نظر مجمع تشکیل و سازماندهی می گردد.

وظایف : هر اندیشکده موظف به انجام ماموریتهای محول از سوی مجمع طبق موضوعیت تشکیل خود می باشد و می بایست در راستای اهداف خود اقدامات پژوهشی و مطالعاتی را صورت داده و خروجی داده ها را به دبیرخانه مجمع ارسال نماید. رئیس هر دانشکده توسط دبیر کل مجمع پیشنهاد و در جلسه ی اعضای مجمع رای گیری و در نهایت توسط رئیس مجمع منصوب می گردد.

(7) مرکز اندیشه ورزی :

تعریف : هر مرکز در سطح کشورهای عضو بوده که متشکل از تعدادی کمیسیون اندیشه ورزی براساس کشش و ظرفیت آن کشور می باشد.

وظایف : مرکز اندیشه ورزی بر اساس وظیفه ذاتی و تشکیلاتی خود اقدام به برآیند کلی کمیسیون ها، تدوین برنامه و سیاست گذاری طبق مصوبات و هدایتیهای مجمع خواهد نمود. این مرکز روند اندیشه ورزی کمیسیونهای متبوع را هدایت و نظارت نموده و خروجی نشستهای کمیسیون ها را ضمن بررسی و پالایش به دبیرخانه مجمع گزارش می نماید.

(8) کمیسیون اندیشه ورزی :

تعریف : کمیسیون اندیشه ورزی زیر نظر مرکز مربوطه و با گردآوری چند هیئت اندیشه ورزی اقدام به فعالیت خواهد نمود. کمیسیون اندیشه ورزی در سطح موضوع مورد نیاز هر کشور در حوزههای اقتصادی،

سیاسی و امنیتی، اجتماعی و فرهنگی، بین المللی، ادیان و فرق می باشد.

وظایف : کمیسیون بر اساس نیازمندیهای مرکز روند جلسات و بررسی راهکارهای ملزوم را در دستور کار خود قرار می دهد. این کمیسیون روند اندیشه ورزی در سطح هیئتهای متبوع را هدایت و نظارت نموده و خروجی نشستهای هیئتهای اندیشه ورزی را ضمن بررسی و پالایش در دو نسخه به مرکز بالا دست و دبیرخانه ی مجمع گزارش می نماید.

(9) هیئت اندیشه ورزی :

تعریف : هیئت اندیشه ورزی زیر نظر کمیسیون مربوطه و با گرد آوری چند کرسی اندیشه ورزی اقدام به فعالیت خواهد نمود. هیئت اندیشه ورزی در سطح موضوعی هر کمیسیون اقدام به پژوهش و مطالعه و ارائه ایده خواهد نمود.

وظایف : هیئت بر اساس نیازمندیهای کمیسیون روند جلسات و بررسی راهکارهای ملزوم را در دستور کار خود قرار می دهد. این هیئت روند اندیشه ورزی در سطح کرسیهای متبوع را هدایت و نظارت نموده و خروجی نشستهای کرسیهای اندیشه ورزی را ضمن بررسی و پالایش در دو نسخه به کمیسیون بالا دست و دبیرخانه ی مجمع گزارش می نماید.

(10) کرسی اندیشه ورزی :

تعریف : کرسی اندیشه ورزی زیر نظر هیئت مربوطه و بطور کاملاً موضوعی و تخصصی اقدام به فعالیت خواهد نمود. کرسی اندیشه ورزی در سطح واحدهای تخصصی مربوطه و متشکل از یک کارشناس مجرب یا کارشناس آکادمیک یا نیروی واحد تخصصی می باشد.

وظایف : کرسی بر اساس نیازمندیهای هیئت روند جلسات و بررسی راهکارهای ملزوم را در دستور کار خود قرار می دهد. این کرسی خروجی نشستهای را ضمن بررسی و پالایش در دو نسخه به هیئت بالا دست و دبیرخانه ی مجمع گزارش می نماید.

نمودار سازماني ساختار کلي متشکل از هيئت موسس ، شوراي توسعه اندیشه ورزي ، شوراي نظارت و مجمع اندیشه ورزي جهان اسلام به ترتيب ذيل معرفي مي‌گردد:

نتيجه گيري :

در پايان اين مجموعه بايد با صراحت گفت که صدای پای اندیشه ها از صدای قوی ترین ارتش جهان هم رساتر است. انسان ها از همان ابتدا بي تفاوت چشم به جهان نمی گشایند، بلکه توسط آموزش نادرست، به محیط پیرامون خود بي تفاوت می‌گردند. بزرگترین دشمن سعادت و آزادی انسان ها عدم اندیشه ورزي نسبت به موضوعات پیراموني و مبتلا به آنان می‌باشد.

ما قرار نیست در همین گام اول بهترین باشیم ما قرار است از خودمان و حال فعلیمان بهتر باشیم. جوامع اسلامي در آمارهاي جهاني در زمره ي فقير ترين کشورها براي داشتن اندیشکده و اتاقهاي فکر است. مشکل ما نداشته هایمان نیست بلکه داشته هايي است که نمیتوانیم از آن به درستي استفاده کنیم. مشکل ما آن است که بدون توجه به خواسته هایمان در حال روزمرگي هستیم و بعضي از آنان را با روشهاي نادرست از اجتماع خود مطالبه می‌کنیم. مطالبه اي که پایاني ندارد و فقط ما را از هدف خود دور می‌نماید. اجتماع را می‌توان با اندیشه پیش برد و سطح فرد فرد آن را همگام با خواسته هایمان افزایش داد. آموزش غلط به گروه تاثیر گذار موجبات ناملايماتي را فراهم خواهد آورد. زماني که به جوانان آموزش دهيم کساني که مانند آنان فکر می‌کنند انسانهاي فکور و محترمي هستند، بدون شک جامعه به انحراف کشيده می‌شود. (سایت علمي آکادمي تفکر)

ما می‌توانیم با بهره گيري از داشته هایمان که هیچگاه بصورت عملياتي به آن نگاه نکرده ایم، مفهوم خواستن را بصورت ساختاري در جامعه نهادين سازيم. تشکیل ساختار سلولي اندیشه ورزي در سطح جوامع اسلامي بدون شک به بهره وري در حاکميت ختم خواهد شد. چرا که طرفين مطالبات خود را بصورت شجاعانه و اندیشه محور به یکدیگر منتقل نموده اند و هیچ بهانه اي براي نشنيدن صدای لایههاي جامعه وجود ندارد.

همانطور که در صادقانه ی نخست گفته شد، برخی حاکمان سیاسی در سایر ملل با دیکته کردن در ذهن مردم که شما هیچی نیستید و ما نباشیم شما نابود می‌شوید، فرصت فکر کردن را از مردمان خود گرفته اند. اما باید تامل کرد که این گونه عملکردها فقط مصرف داخلی داشته و هدف آن محصور کردن ذهن و اندیشه ی یکایک افراد جامعه ی آن کشور می‌باشد.

نقش دانشجویان و گروه تاثیر گذار در تحرکات و اعتراضات مردمی متفاوت بوده و همیشه ترس حکومتداران را بدنبال داشته است اما مسیر اعتراض به گونه ای بوده است که به اختلال و تشنج تبدیل شده و عملاً محصولی را در پی نداشته است. به بیان "کنت کول؛ ذهن انسان مانند چتر نجات است، وقتی باز شود بهتر عمل می‌کند." زمانی که ذهن گروه‌های تاثیر گذار جامعه باز شود، مسلماً بصورت میدانی وارد عمل شده و شاهد تغییرات عمده خواهند بود.

عدم ارتقا و آموزش تفکر و اندیشه ورزی در جوامع اسلامی اتفاقات نامطلوبی را رقم زده و بی دلیل آنان را از برخی عرصه‌های بین المللی جا گذاشته است. بعنوان مثال تنظیم سند آموزشی در یونسکو که موجب تذکر منطقی رهبر معظم انقلاب گردید، نشان از این موضوع دارد که تصمیم گیران جوامع اسلامی نظیر؛ ایران، علاوه بر اینکه از الگوهای به اصطلاح غربی بدون مطالعه بهره می‌گیرند، بلکه هیچ الگو و ابداعی در این خصوص ندارند. این در حالی است که ایشان بارها تاکید نموده اند که ما می‌توانیم با بهره گیری از صاحب نظران جامعه و آموزش آنان برای اندیشه ورزی به الگوی پیشرفت در زمینه‌های مختلف دست یابیم لیکن عدم توجه به اقشار تاثیر گذار ما را از این مهم سال هاست که باز پس زده است.

در پایان باید تاکید نمایم اندیشه ورزی و تشکیلات پشت پرده در جنبش‌ها و انقلاب‌های معاصر در ملل مختلف، زمینه ی بمب تغییر در هر کشور است. نور خورشید بدنبال روزنه ای است و از در بسته عبور نخواهد کرد و به موازات آن، نور آگاهی هم از ذهن بسته عبور نمی نماید، باید قفل‌ها را با اندیشه گشایید.

و من ا □ توفیق

منابع :

- (1) هفتمين گزارش ساليانه دانشگاه پنسلوانيا در خصوص دانشكده ها (جمع آوري آمار و ارقام)
- (2) مقاله امنيت عمومي در اندیشه و بيانات مقام معظم رهبري، افتخاري اصغر، نهازي غلامحسين
- (3) راهبرد دفاعي، سال سوم شماره هشتم، تابستان 1384
- (4) راهداري، ع : كتاب اتاق فکر در ده گام . 2960787 چ 1. انتشارات نظري 1392
- (5) مقاله گذري بر افول اندیشه ورزي ايراني، اميني انصار بهار 1396
- (6) مقاله جا يگاه اتاق فکر در تدوين سياست خارجي، اميري مهدي 1384
- (7) علي عبدالحادي خاني، نظريه‌هاي امنيت، مقدمه اي بر طرح ريزي دكترين امنيت ملي 1381
- (8) مقاله معرفي برترين انديشكده‌هاي فرانسوي در عرصه‌ي سياست خارجي، لك نوشين مرداد 1395
- (9) بوزان باري آشنائي با مكتب كپنهاك در حوزه مطالعات امنيتي (گفتگوي علمي بوزان با پژوهشكده مطالعات راهبردي) پاييز 1379
- (10) ساختار نظام بين المللي و امنيت ملي با تأكيد بر جهان سوم، ترابي محمد تابستان 1379
- (11) اصغر افتخاري، پژوهش و تصميم گيري ؛ بايسته‌هاي تحقيقاتي در فرآيند تصميم سازي 1384
- (12) دونالد آبلسون، نقش اتاقهاي فکر در سياست خارجي آمريكا، ترجمه نادر پور آخوندي مهر 1387
- (13) آنتوني گيدنز " پيامدهاي مديريت " ترجمه ثلاثي محسن 1377
- (14) تعاريف جهاني و عام دانشنامه آزاد ويكي پديا

(15) سایت علمی آکادمی تفکر

(16) سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

(17) سایت علمی موسسه فرهنگی فهیم (جمع آوری آمار و ارقام)

(18) سایت علمی اندیشکده راهبردی تبیین (جمع آوری آمار و ارقام)

لاتین:

19) 5.106_107Donald Abel son American think tanks and their role in u.s foreiyn Policy
London mac millan Press 1996 PP

1. یکنی فقط از اخباری مطلع میشوند که در بین افرادی که ذهنیتی مانند آن ها دارند، به اشتراک گذاشته میشود.

[2] . (اصرار دارم این کلمه ی اتاق فکر را که فرنگی ها میگویند به کار نبرم - هیئتهای اندیشه ورز ، این از اتاق فکر خیلی گویا تر هم هست. ما هیئتهای اندیشه ورز لازم داریم - یکی در رأس یکی در لایه ها) "مقام معظم رهبری " 03/09/95

[3] . از قدیمی ترین و معتبر ترین دانشگاههای آمریکا و جهان محسوب میشود. در سال 1740 تاسیس و بطور همزمان رشتههای کارشناسی و تحصیلات تکمیلی ارائه نموده است. در سال 2010 در بین 5 دانشگاه برتر تحقیقاتی آمریکا قرار گرفت.

4. مرکز اندیشه ورزی یا تفکر نوعی سازمان ویژه برای تفکر و پژوهش در زمینه سیاست سازی و تصمیم سازی است که بر اصل جمع اندیشی یا ایده پردازی جمعی استوار است.

اتاقهای فکر (مرکز اندیشه ورزی یا تفکر) با هدف ایجاد پلی میان قدرت و دانش تأسیس می‌شوند. کارنهای تفکر ساختارهای مناسبی برای بکارگیری فکر، ایده، علم و دانش برای خدمت به قدرت، دیپلماسی و در نتیجه امنیت هستند.

5. مفهوم جنبش نرم افزاری و تولید علم. مفهوم نهضت علمی و جنبش نرم افزاری که از مسایل راهبردی نظام اسلامی است

6. فرو رفتن

7. نویسنده، مجسمه‌ساز و نقاش آلمانی بود. او عضو برجسته گروه 47 و از نویسندگان بزرگ و معروف آلمان بود. گونتر گراس بازتاب صدای نسلی از آلمان‌ها بود که در زمان سلطه ی نازیسم بزرگ شده بود او خود را روایتگر تاریخ از نگاه پایین دستی‌ها میدانست. او در سال 1999 برنده جایزه نوبل شد.